

Årsrapport från Hammarö fågelstation

Utgiven av Karlstads Ornitologiska Förening

Redaktör: Sven Larsson

Rapporten erhålls genom medlemskap i KOF (100 kr/år, medlemmar 20 år och yngre 30 kr/år, familjemedlemmar 10 kr/år) eller prenumeration (40 kr/år). Inbetalning sker till KOF:s postgirokonto 64 78 53-1. Adressändringar meddelas kassören.

Innehåll

Sid.

3. Förord

4. Kartor över fågelstationens observationsområde

6. Ringmärkningsverksamheten vid Hammarö fågelstation 2012

Björn Ehrenroth

13. Återfynd - 2012

16. Ringmärkningstabell - 2012

20. Trädkryparens uppträdande vid Hammarö fågelstation 1972 - 2012

Björn Ehrenroth

24. KOF:s vinterrally 2013

27. KOF:s styrelse

Omslagsbild: Lappuggla från Hammarö vintern 2012

Foto: Sven Larsson

Foton, där inget annat anges: Sven Larsson

Förord

Årsrapporten behandlar i huvudsak Hammarö fågelstations verksamhet under år 2012. Som så många gånger tidigare är rapporten tyvärr försenad. Detta medför att en del skrivet material i rapporten behandlar företeelser efter 2012, t ex KOF:s vinterrally 2013.

Från verksamheten 2012

Under året har flera ringmärkare tjänstgjort vid stationen.

Ca 605 personer har under 2012 guidats i organiserade grupper inklusive Fågelstationens dag. Dessutom har många spontana besökare upplysts om fågelstationens verksamhet.

Liksom tidigare år har vinterfågelmätning och tillfällig sträckräkning skett.

Verksamheten har kunnat genomföras tack vare anslag från Hammarö kommun samt Länsstyrelsen i Värmland.

Under 2012 har Karlstads Ornitologiska Förening haft 307 betalande medlemmar och 10 medlemsmöten har hållits med i genomsnitt 29 deltagare per möte. 6 styrelsemöten har hållits under året.

Ett varmt tack riktas till alla medarbetare och bidragsgivare.

Karlstads Ornitologiska Förening

2012 blev Björn Ehrenroths sista säsong som stationschef. Björn pensionerade sig och från och med 2013 är Anders Melin från Stenungsund stationschef. Anders har under ett antal år tjänstgjort som märkare vid Hammarö.

**KOF riktar ett hjärtligt tack till
sponsorererna vid Fågelstationens dag!**

**Fagerås kvarn
ICA Maxis Bergvik
ICA Super Market Lövnäs
Nya Wermlands-Tidningen
Birds of the World
Löfbergs Lila
Euro Equip
Munthers**

Ringmärkningsverksamheten vid Hammarö fågelstation 2012

Björn Ehrenroth

Hammarö fågelstation (59.15N/13.31E) var 2012 bemannad med ringmärkare 92 dagar, därav 82 dagar med fångst minst 4 timmar per dag. Inga märkningar utfördes i januari och december. Vårsäsongen skedde märkningar 20 dagar 28 mars till 6 juni, därav 14 dagar i maj. I juli bokfördes 8 märkdagar mellan 12 och 31/7. Augusti var dåligt bemannad – endast 9 dagar – de flesta under andra hälften av månaden. Perioden september till början av november var sammanlagt 14 dagar obemannade.

Totalt märktes 6 114 fåglar av 65 arter. Antalet märkta fåglar per 100 nättimmar var 63 individer, ett klart bättre resultat

jämfört med 2011 (51 ex). Av de märkta fåglarna var 36% kungsfåglar och 26% mesar. Ingen ny märkart noterades, vilket innebär att antalet fortfarande är 156.

Dagsfångster med minst 100 märkta fåglar erhöles 20 dagar, därav 3 dagar med över 200 ex, 2 dagar med över 300 ex och 2 dagar med över 400 ex. Högsta dagsantalet, 495 ex av 14 arter antecknades 4 oktober.

Sammanlagt 11 arter märktes i antal överstigande 100 ex: kungsfågel (2211), blåmes (624), stjärtmes (573), rödhake (410), lövsångare (349), gårdsmyg (251), grönsiska (238), talgoxe (209),

Tabell 1. Fördelning av bemanningsdagar för märkning, nättimmar samt ringmärkta fåglar under olika månader 2012 vid Hammarö fågelstation. Ingen märkning skedde under januari, mars, april och december.

Number of ringing days, net hours and birds ringed in different months in 2012 at Hammarö Bird Observatory. No ringing activity in January, March, April and December.

Månad	Feb.apr.	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Totalt
Antal dagar	3	14	4	8	9	23	27	4	92
Antal nättim.	10	845	225	300	635	3300	4030	385	9730
Antal fåglar	50	161	27	277	258	2657	2639	45	6114

gransångare (142), svarthätta (139) och järnsparv (108).

Följande personer arbetade som ringmärkare enstaka eller flera dagar: Björn Ehrenroth, Micael Fash, Roger Jonasson, Sven Larsson, Berne Martinsson, Anders Melin, Börje Monsén, Bimbi Ollberg, Jan Rees och Nina Rees. Förutom att några märkare även har varit assistenter har följande personer deltagit i fångsten: Ida Dahlgren, Klas Dahlgren, Linda Åström Halvorsen, Tina Ollberg och Carl Westlund. Alla som arbetat vid stationen på olika sätt tackas för ett gott arbete.

Guidning och övrig information

Endast en grupp på 10 personer guidades under våren. Den 8 september genom-

fördes höstens första guidning. Perioden 19/9 – 18/10 informerades ytterligare 11 grupper. Fågelstationens Dag 23 september besöktes av 370 personer. Denna dag märktes 198 fåglar av 17 arter. Sammanlagt under året guidades cirka 605 personer. Många spontanguidningar gjordes även, när intresserade personer frågade om olika fåglar. Stationens arbete har som vanligt uppmärksammats i regionala medier.

Fångstmetoder och märkplatser

Nätfångsten skedde liksom tidigare vid de fasta nätplatserna kring Spången samt i strandskogen väster om Fyren. Ljudapparat användes i liten omfattning, främst för att försöka fånga ugglor. Hissnäten

Även under Fågelstationens dag 2012 var vädret utmärkt. Hittills har regnet hållit sig borta under alla år som Fågelstationens dag har genomförts. Här visar Björn Ehrenroth en nymärkt kungsfågel vid informationsanläggningen för Lars Lerin. 198 fåglar av 17 arter märktes den dagen.

väster om Fyren var ofta oanvända på grund av personalbrist.

Vårmärkningen

Arton märkdagar 12 maj – 6 juni gav 188 fåglar av 27 arter. Medelfångsten på cirka 10 fåglar per dag får anses som klart dålig – normalt brukar det dubbla antalet märkas vid denna tid. De fem vanligaste arterna var: grönsiska (51), trädgårdssångare (28), lövsångare (25), bofink (12) och svarthätta (11). Mindre vanliga arter i näten var: göktyta (1), härmsångare (4) och törnskata (5). En honfärgad mindre flugsnappare märktes på förmiddagen 5 juni.

Höstmärkningen

Under 8 dagar 12 – 31 juli märktes 277 fåglar av 22 arter. Medelfångsten var cirka 35 ex/dag (2011: 36 ex/dag). Resultatet visar åter, att om fångst bedrevs hela juli,

skulle minst 1000 fåglar kunna märkas denna månad. Lövsångare dominerade med 165 ex (60%). Två ovanliga arter i näten var göktyta (2) och rosenfink (2).

Augusti var i stort sett en förlorad månad med endast 9 märkdagar. 258 märkta fåglar gav ett medelvärde på endast 29 ex/dag. För flera arter tropikflyttare resulterade detta i ovanligt låga märksummor. En morkulla, två göktytor och årets enda entita var de mest ovanliga fåglarna i näten denna månad.

Märksummorna i september och oktober var mera av normal omfattning. Kungsfågeln svarade för en rejäl ökning jämfört med de tidigare dåliga åren. Märkningen av drygt 2 200 individer ligger klart över medelvärdet på 1 772 ex/år under perioden 1972-2011 (40 år). Huvudmassan besökte udden från mitten av september till början av oktober, med me-

*Stationens 14:e taigasångare ringmärktes i september av Jan och Nina Rees.
Foto: Jan Rees*

diandatum 30/9. Mer än 100 märkta fåglar per dag noterades 9 dagar 19/9-4/10. Bästa dagen var 3/10 med 270 fåglar. Hyggliga märksummor erhöles bland annat för gärdsmyg, svarthätta och gransångare.

Ovanliga fåglar i fångsten var: höksångare (1), taigasångare (1), mindre flugsnappare (1), varfågel (2), nötkråka (1) och vinterhämling (2).

Invasionsfåglar

En sparvuggla noterades 6/10 och en märktes 24/10. Perioden 21/9 – 5/10 märktes 6 pärlugglor. Gråspett observerades 19/9, 10/10 och 12/10, men ingen fastnade i något nät. För mindre hackspett antecknades 12 obs.dagar 20/9 – 27/10 och

6 ex märktes. Tretåig hackspett sågs 6 dagar 28/9 – 12/10 och 2 ex märktes.

Sidensvansar besökte udden i mindre omfattning och noterades 10 dagar 23/10 – 19/11, som mest 30 ex på sträck 30/10. 4 ex kunde märkas. Stjärtnesar uppträdde invasionsartat under senhösten och sågs 31 dagar perioden 21/9 – 6/11, nästan dagligen 27/9 – 27/10. Med höstens 573 märkta har nu över 14 000 stjärtnesar ringmärkts vid stationen. Talltita och svartmes besökte området i små mängder liksom talgoxe, medan blåmes förekom rätt talrikt. Både nötväcka och trädkrypore fångades i förhållandevis litet antal.

Två dagar, 28/9 och 4/10, sågs ett 40-tal nötskrikor på sträckförsök, i övrigt var

Endast 1 björktrast märktes under hösten. Under åren har 775 björktrastar märkts med 12 återfynd som resultat. Nästan lika många rödvingetrastar och ca dubbelt så många taltrastar och 3 gånger så många koltrastar har försetts med ringar.

det sparsamt med rapporter. Nötkråka noterades 29/8 (2 ex), 6/9 (1 ex märktes) och 18/10 (1 ex sträckförsök). Av 74 märkta gråsiskor var 64 ex (86%) brunsisikor. Korsnäbbar passerade/rastade i mindre antal – större korsnäbb 9 dagar 15/7 – 14/12, mindre korsnäbb 12 dagar 24/7 – 5/10. Som mest sågs 30 korsnäbbar på sträck/sträckförsök 16/9 och 15/10. Två bändelkorsnäbbar gjorde sträckförsök 29/9. Tallbit sågs 4 dagar 25/10 – 20/12 – 3 ex sträckförsök 25/10, 2 ex sträck 28/10, 2 ex sträckförsök 16/11 och minst 4 rastande på Fyrholmen 20/12. Domherrar rastade i knappt medelmåttigt antal, vilket avspeglas i märksumman 55 ex.

Några återfynd och främmande kontroller

En snabb rödhake, märkt 22/9, kontrollerades 45 timmar senare vid Grötvik, Halmstad, nästan 30 mil söderut. Resterna efter en annan rödhake, märkt hösten 2010, har rapporterats från Algeriet. En kungsfågel, märkt 30/9, kontrollerades 19 dagar senare i Falsterbo.

Anders Melin märkte 23/4 en gärdsmyg på Nidingen – 2/10 fastnade den i ett nät på Hammarö. En stjärtmes, märkt 30/9 på Hartsö-Enskär, kollades 7 dagar senare på Hammarö.

Här är en av de 2 vinterhämplingar som märktes vid stationen under hösten 2012. 72 ex har märkts under åren. Tyvärr har inget återfynd gjorts hittills.

573 stjärtmesar ringmärktes under året, vilket är en siffra över genomsnittet.

Webadresser

KOF: www.kofkarlstad.se

Fågelstationen: www.hammarofagel.se

Tabell 2. Uppträdandet av invasionsarter / partiella flyttare hösten 2012 vid Hammarö fågelstation; vandringsrörelsernas relativa styrka.

The occurrence of irregular migrants in autumn 2012 at Hammarö Bird Observatory; relative strength of the movements.

6 - mycket kraftig (<i>very strong</i>)		2 - svag (<i>weak</i>)	
5 - kraftig (<i>strong</i>)		1 - mycket svag (<i>very weak</i>)	
4 - ganska kraftig (<i>rather strong</i>)		0 - inga observationer (<i>no observations</i>)	
3 - måttlig (<i>moderate</i>)			

<i>Nyctea scandiaca</i>	0	<i>Parus montanus</i>	3
<i>Surnia ulula</i>	0	<i>P. cinctus</i>	0
<i>Glaucidium passerinum</i>	1	<i>P. ater</i>	3
<i>Asio otus</i>	0	<i>P. caeruleus</i>	5
<i>Aegolius funereus</i>	2	<i>P. major</i>	3
<i>Picus canus</i>	2	<i>Sitta europaea</i>	3
<i>Dryocopus martius</i>	2	<i>Certhia familiaris</i>	3
<i>Dendrocopos major</i>	2	<i>Garrulus glandarius</i>	2
<i>D. leucotos</i>	0	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	1
<i>D. minor</i>	3	<i>Carduelis flammea</i>	3
<i>Picoides tridactylus</i>	2	<i>Loxia leucoptera</i>	1
<i>Bombycilla garrulus</i>	2	<i>Loxia cur./pyt.</i>	2
<i>Aegithalos caudatus</i>	5	<i>Pinicola enucleator</i>	2
		<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	3

Fågelstationens dag 2014
söndag 21 september 08:00 - 14:00

Återfynd

Under 2012 har 16 återfynd av 12 arter rapporterats via Ringmärkningscentralen. 3 främmande kontroller har gjorts vid stationen. Totalt har 783 återfynd av 61 arter erhållits via RC, därav 440 (56 %) från utlandet. 15 av årets fynd har gjorts på längre avstånd än 100 km från märkplatsen.

I återfyndslistan används följande symboler:

x	funnen död	v	kontrollerad av ringmärkare
f	flugit mot fönster eller inglasad altan	s	skjuten
k	tagen av katt		

Trädpiplärka *Anthus trivialis*

1EP95.644	1K	09-08-07	
	k	11-05-20	Malmerveien (60.06 N / 12.06 E), Åbogen, Hedmark, NORGE

Järnsparv *Prunella modularis*

CJ85.153	1K	09-09-15	
	k	12-03-11	Verneille, (47.12 N / 00.59 E), Chedigny, Ind-et-Loire, FRANKRIKE

Rödhake *Erithacus rubecula*

CL59.809	1K	10-09-02	
	x	10-12-31	Jijel (36.49 N / 05.46 E), Constantine, ALGERIET
CR69.690	1K	12-09-22	
	v	12-09-24	Grötvik (56.39 N / 12.47 E), Halmstad, Halland
CR70.237	1K	12-10-05	
	v	12-11-08	Parnassiaweg (52.25 N / 04.34 E), Bloemendaal, Noord-Ho., HOLLAND
CR70.537	1K	12-10-10	
	f	12-10-27	Reindorf Schulw. (53.19 N / 09.56 E), Jesteburg, Lüneburg, TYSKLAND

Rörsångare *Acrocephalus scirpaceus*

CL59.427 1K 10-08-04
v 12-08-20 Lac de Bairon (49.33 N / 04.48 E),
Sauville, Ardennes, FRANKRIKE

Kungsfågel *Regulus regulus*

SX8193 1K hane 12-09-30
v 12-10-19 Fyren (55.23 N / 12.49 E),
Falsterbo, Skåne

Talgoxe *Parus major*

2KP93.940 1K+ hane 11-10-13
k 12-12-13 Öxnered (58.22 N / 12.17 E),
Vänern, Västergötland

2KS32.454 1K+ hane 12-10-30
v 12-11-06 Fallvägen (59.20 N / 13.30 E),
Hammarö, Värmland

Bofink *Fringilla coelebs*

1EP95.073 1K hona 09-07-26
v 12-04-18 Myggli (60.15 N / 12.03 E),
Roverud, Hedmark, NORGE

1EP95.301 1K hona 09-08-01
x 12-10-15 Fjellesbro (55.27 N / 11.55 E),
Ringsted, Sjaelland, DANMARK

Grönsiska *Carduelis spinus*

CL71.632 1K hona 10-09-23
v 11-04-20 Dosdorf (50.48 N / 10.55 E),
Thüringen, TYSKLAND

CP00.020 3K+ hane 11-06-03
v 12-02-05 Sofiemyr, (62.37 N / 29.41 E),
Oppegård, Akershus, OSLO

CP01.0935 1K hona 11-10-09
f 12-03-17 Eljaröd, (55.42 N / 14.02 E),
Skåne

Trädkryparens *Certhia familiaris* höstuppträdande vid Hammarö fågelstation 1972 – 2012

Björn Ehrenroth

Trädkryparen är både stationär och partiell flyttare i Norden, med invasionsartat uppträdande vissa år. Sedan 1970 har arten ringmärkts årligen i varierande antal vid Hammarö fågelstation. Startåret 1969 skedde ingen märkning, sannolikt på grund av förbud mot märkning, eftersom det fanns synpunkter på att fågeln kunde få problem med ringen vid krypandet på trädstammar. Sedan tilläts märkning med minsta ringtypen. 1970 märktes 3 ex och året därpå 28 ex. Totalt till och med 2012 har det märkts 3 958 trädkrypare. I det följande har materialet från de 41 åren 1972 – 2012 använts. De flesta fåglarna har fångats under sensommaren och hösten. Endast 86 ex (2%) har märkts under vintern, våren och försommaren.

Års- och säsongvariation

Den årliga variationen i antalet märkta trädkrypare olika höstsäsonger framgår av diagrammet i figur 1. De fyra bästa åren togs över 200 ex per år, med 272 ex som mest 2001. De fyra sämsta åren märktes mellan 21 och 31 fåglar (1983, 1984, 1989, 2006). Under toppåren märktes således ungefär tio gånger fler trädkrypare än under bottenåren. Medelvärdet för alla åren är 94 ex/säsong.

Märkningen av trädkrypare olika

femdagersperioder visas i diagram (Fig. 2). Fåglarna i slutet av juli och augusti är sannolikt lokala trädkrypare från södra Hammarön. Toppen i flyttrörelserna har inträffat från slutet av september till mitten av oktober. Även i början av november har ett litet antal besökande trädkrypare kunnat märkas.

Åldersbestämning

Min egen erfarenhet, grundad på undersökning av hur skalltaget ser ut, är att de allra flesta fångade trädkryparna är ungfåglar. I märkprotokollen har det genom åren ofta skrivits "1+", vilket betyder obestämd ålder. Detta beror på att flera märkare inte vill blåsa på huvudets fjädrar för att studera skalltagsförbeningen.

Återfynd

Endast tre återfynd har rapporterats, vilket är sämre än för kungsfågel, där i genomsnitt 1 000 märkta individer ger ett återfynd. Den första trädkryparen, märkt 1975-10-19, kontrollerades av ringmärkare 1977-04-12 på Lågsjär, söder om Mariehamn, Åland, cirka 37 mil ENE Hammarö. Aldern på fågeln angavs vid kontrollen som "1st year", vilket är märkligt. Nästa fågel, märkt 1975-10-14, hittades död 1976-08-03 i trakten av Tönsberg, Norge, cirka 18

mil W Hammarö. Den tredje trädkryparen, märkt 1990-09-24 som ungfågel, kontrollerades 1991-09-12 av ringmärkare vid Eggegrund, Gästrikland, cirka 28 mil NE Hammarö.

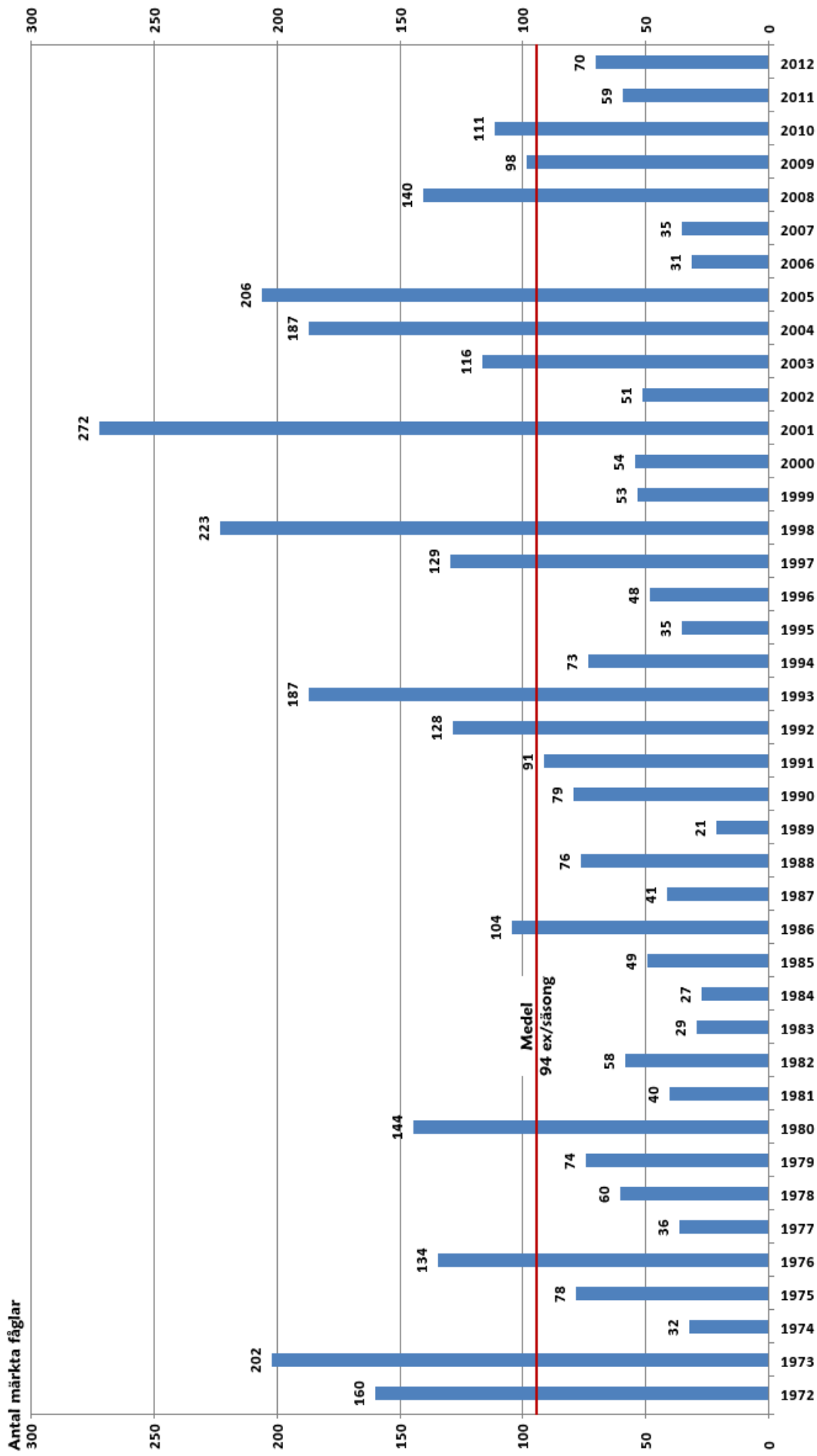
Flyttningsaktivitet under dygnet

Handboken "The Birds of the Western Palearctic" uppger i samband med vandringsrörelser att trädkryparen är "both nocturnal and diurnal". Jag kan inte påminna mig att jag någonsin sett en dagsträckande trädkrypare. Dan Mangsbo har

hjälp mig vaska fram uppgifter från Ladholmen, Värmlandsnäs. I Håkan Axelssons material finns uppgifter om 1 ex 1996-09-24 och 2 ex 2001-10-18. De senaste åren har dagsträckande trädkrypare rapporterats enligt följande: 2 ex 2009-10-30 (Stefan Asker), 1 ex 2011-10-20 (Per Gustafsson) och 5 ex 2013-10-19 (Stefan Asker). Det skulle vara intressant att höra från fler erfarna fågelsträckräknare, om de har observationer av dagsträckande trädkrypare. Min uppfattning är att trädkryparen huvudsakligen är en nattflyttare.

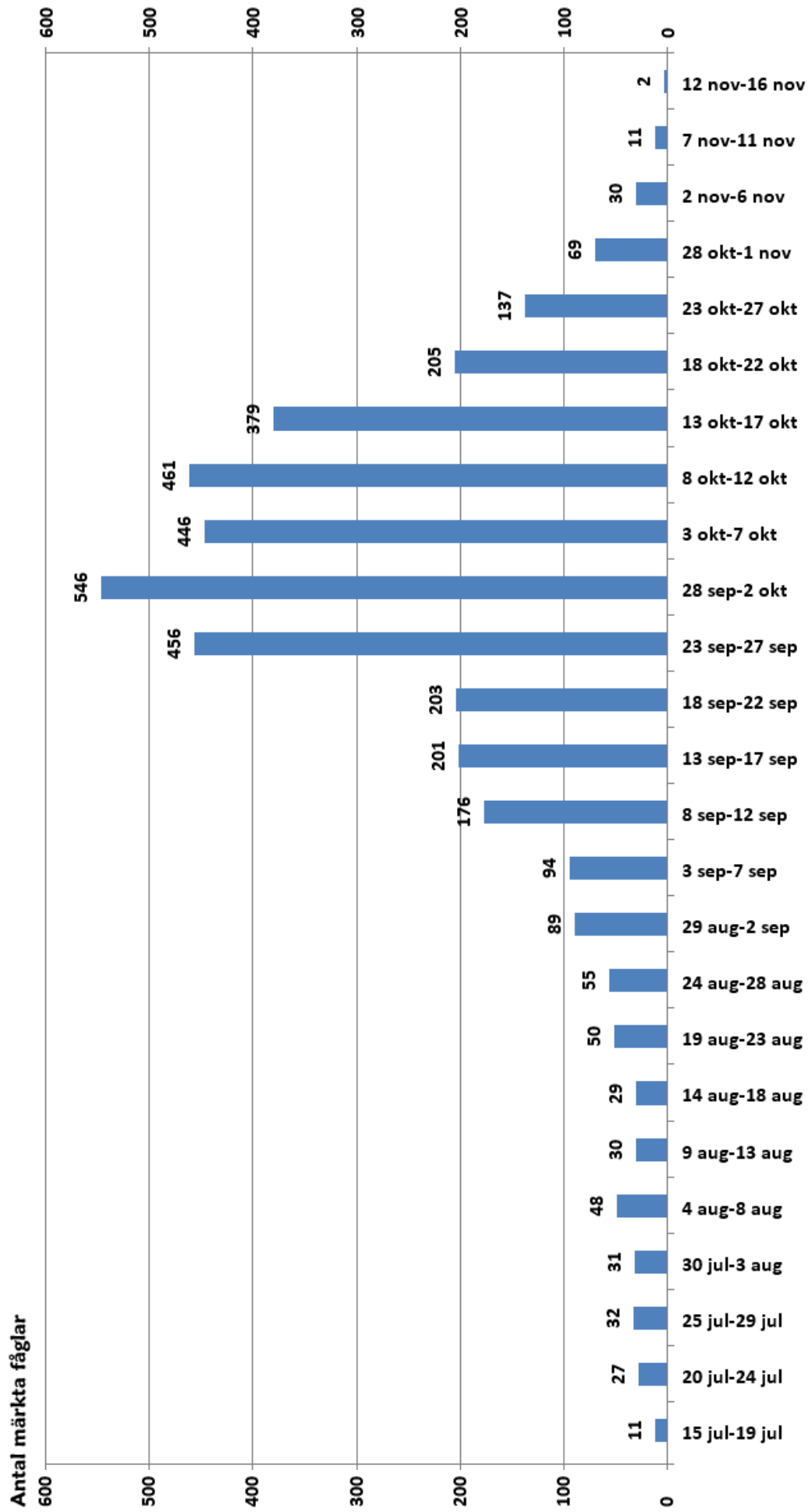

En av de trädkrypare som ringmärkts vid Hammarö fågelstation

Ringmärkning av trädkryppare, *Certhia familiaris*, olika höstsåsonger (15/7 - början av november) 1972 - 2012 (41 år) vid Hammarö fågelstation (n = 3841).

Ringning of Treecreepers, *Certhia familiaris*, in different autumns (15 July - beginning of Nov) 1972 - 2012 (41 years) at Hammarö Bird Station (n= 3841).

Ringmärkning av trädkrypore olika 5-dagarsperioder 1972 - 2012 (41 år) vid Hammarö fågelstation (n = 3818).
Ringing of Treecreper during different 5-days periods in 1972 - 2012 (41 years), (n = 3818).

Rapport från KOF:s vinterrally 2013

Lördagen den 19 januari gick KOF:s vinterrally av stapeln för 18:e gången. I år bestod startfältet av 10 lag. Precis som förra året valde lagen en värmländsk kommun att spana i. Segrare blev Gamnackarna som dammsög Kristinehamns kommun i sin jakt på vandringspokalen. De vann klart när sammanräkningen på Stocken, Stockfallet var klar. För att Gråben & Hjulben och Tjockfötterna skulle skiljas åt krävdes utslagsräkning av

antalet sedda vilda däggdjursarter. Här hade Gråben & Hjulben sett två arter medan Tjockfötterna endast registrerat en. Nämnas kan att det var snudd på en ny rallyart. THERmåsarnas chaufför Torbjörn Mossberg upptäckte en lappuggla som flög undan norr om Kristinehamn. En av deltagarna i baksätet hann inte uppfatta ugglan. Den kunde då inte räknas. Sådant händer då och då men då gäller det trivialare arter.

Gamnackarna Lars Peter Jansson och Thomas Lindell får den åtråvärda pokalen av Långkallsångaren Magnus Köpman efter en övertygande seger i KOF:s vinterrally 2013. Deltagarna samlades på Stocken i Karlstad för den sedvanliga genomgången med ärtsoppa, mackor och öl eller läsk.

Resultat Vinterrally 2013: Placering Lag Arter

- 1. Gamnackarna - Kristinehamns kommun**
(Lars-Peter Jansson, Thomas Lindell) **50** arter
- 2. Gråben & Hjulben - Karlstads kommun**
(Roger Jonasson, Klas-Göran Karlsson) **44** arter
- 3. Tjockfötterna - Karlstads kommun**
(Håkan Funk, Lars-Erik Larsson, Jan Wilhelmsson) **44** arter
- 4. Löparnissarna - Arvika kommun**
(Ingela Kjellén, Per Larsson, Börje Holgersson, Joakim Johansson) **41** arter
- 5. Blindgrisarna - Karlstads kommun**
(Stefan Asker, Anders Boström, Berne Martinsson) **40** arter
- 6. Långkallsångarna - Säffle kommun**
(Lars Viktorsson, Per Gustafsson, Magnus Köpman) **40** arter
- 7. Rapphönorna - Karlstads kommun**
(Linda Halvorsen, Charlotte Grosli Levin, Jenny Sander) **35** arter
- 7. THERmåsarna - Kristinehamns kommun**
(Torbjörn Mossberg, Johan Nilsson, Johan Mossberg) **35** arter
- 7. Sumpmesarna - Kils kommun**
(Jörgen Eriksson, Arvo Harjula, Tony Johansson) **35** arter
- 9. Ullerud - Gamla Ulleruds kommun**
(Stig Emilsson, Dan Mangsbo) **33** arter

Rapphönorna Linda Halvorsen, Charlotte Grosli Levin och Jenny Sander vid genomgången på Stocken